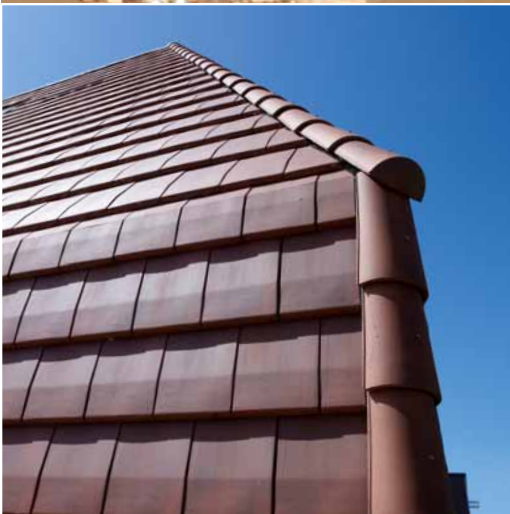

Vision

Magazine over
keramisch bouwen

Nr 15
juni 2012

COLOFON

Vision is een uitgave van:

Wienerberger B.V.
Hogeweg 95
Postbus 144, 5300 AC Zaltbommel
T 0418 - 59 71 11
F 0418 - 59 12 92
info.nl@wienerberger.com
www.wienerberger.nl

Redactie

Tanja Bongers
Geert Kamps
Rob Mulder
Jolanda Stam

Met redactionele medewerking van:

Caroline Kruit, Barbara Heijl

Fotografie

Brick Award:
Interpretation Centre, Peter Rich
Rabbit Hole, Phillippe van Gelooven
Primary Electrical Substation, Andrew Lee
Residential Building, ZONE Media GmbH
Overige fotografie:
Ruud Peijnenburg, 's-Hertogenbosch

Vormgeving

SpringDesign, 's-Hertogenbosch

Oplage

5000, verspreid onder architecten
en ontwerpers

Idee?

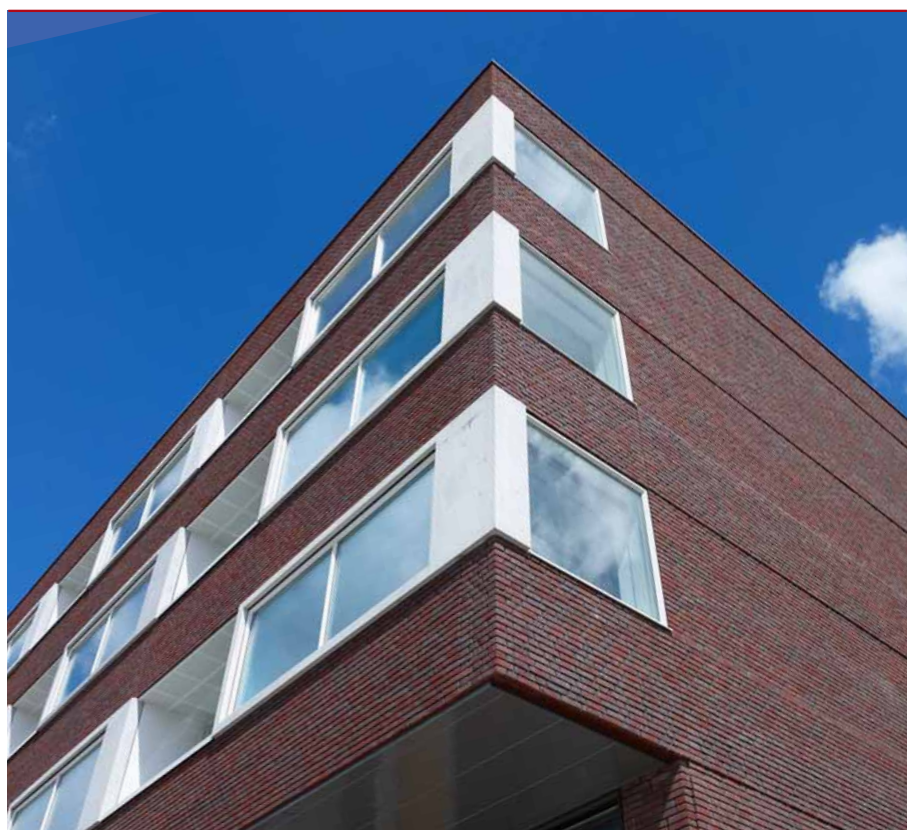
Heeft u suggesties over projecten
die aandacht verdienen in deze uitgave?
Laat het ons dan weten via
info.nl@wienerberger.com

Niets uit deze uitgave mag zonder
toestemming van de uitgever worden
gekopieerd of gedupliceerd.

VOORWOORD

Architectuur met een geweten. Projecten met een meervoudig maatschappelijk belang. Maatschappelijk verantwoord ondernemen: het is meer dan een trend die de kop opsteekt in een toch al niet eenvoudige tijd. Het is het gevolg van een groter bewustzijn van de geschiedenis, de natuurlijke bronnen en vooral de toekomst van deze planeet. Het woord 'duurzaamheid' mag dan door iedereen op een andere manier worden geïnterpreteerd, het gegeven 'verantwoordelijkheid' is een stuk duidelijker. Door secuur afgewogen keuzes te maken - op welk schaalniveau of welke fase van de architectuur dan ook - laten de architecten in deze Vision zien hoe zij hun verantwoordelijkheid nemen. Als architect, als mens, als medewerker of eigenaar van een bureau, als partner in een complex ontwerp- en bouwproces. Als producent van keramische bouwmaterialen neemt Wienerberger ook verantwoordelijkheid. Want als duurzaamheid wordt vertaald in 'lange houdbaarheid' dan behoeft de keuze voor keramische materialen geen enkele uitleg. Als het gaat om milieuvriendelijke en energiezuinige oplossingen, dan is innovatie welkom. En ook dat wordt niet geschuwd. In deze Vision springen twee van die innovaties eruit: de SlimBrick (bakstenen met 70% materiaalgebruik ten opzichte van reguliere formaten) en het Free2Build systeem (geprefabriceerde gevelelementen met metselwerk waarmee schoon, snel en efficiënt kan worden gebouwd). Daarmee komen we tegemoet aan de veranderende eisen en omstandigheden in de bouw. Verantwoordelijkheid nemen, dat doe je samen.

Redactie Vision

INHOUDSOPGAVE

Interview met Lolke Wijtsma, architect bij VMEZ
Samen zoeken naar duurzame kwaliteit 4

Jeroen Bosch ziekenhuis, 's-Hertogenbosch
Menselijke maat 8

Atelierwoningen, Leidsche Rijn
Eigenzinnige woonblokken 12

Brick Award 2012
Architectuur met een geweten 16

Pompstation Kolff, Waardenburg
Stevige sculptuur 20

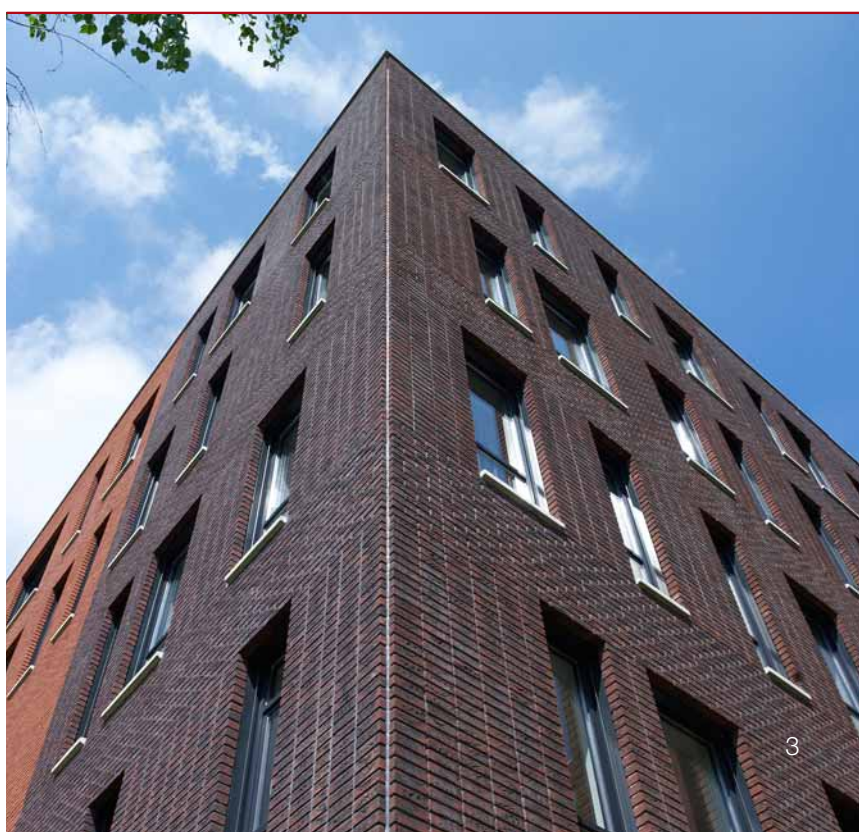
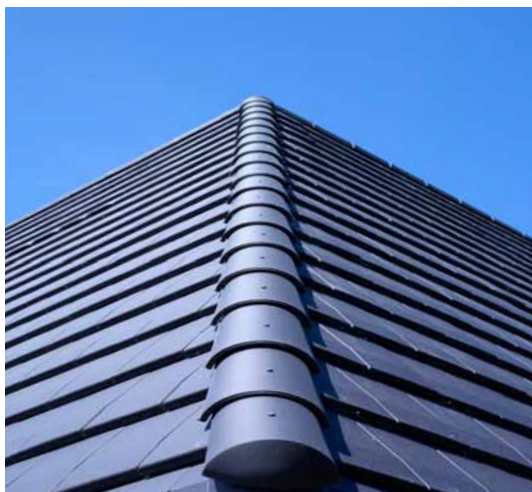
MBO College Amstelland, Amstelveen
Tijdloos en toekomstbestendig 24

Woonblok Helsinkihaven, Purmerend
Identiteit in baksteen 26

Woningen Assumerhof, Heemskerk
Statig wonen 30

Gemeentehuis Den Burg, Texel
Meanderend waddenhuis 32

Zorginstelling 's Heeren Loo, Noordwijk
Ongepolijste schoonheid 34

Samen zoeken naar duurzame kwaliteit

Het architectenbureau Van Manen en Zwart (VMEZ) in Drachten staat al bijna negentig jaar midden in de regionale maatschappij: het begon allemaal in 1925 als architectenbureau annex verzekerings-agent, waarbij gedupeerde gebouweigenaren bij een schade-uitkering meteen een schets kregen voor mogelijke verbeteringen aan hun pand. Anno 2012 ziet de vierde generatie medewerkers van VMEZ zich voor nieuwe en compleet andere uitdagingen gesteld, maar blijven de kernwaarden hetzelfde. Architect Lolke Wijtsma werkt sinds acht jaar bij het bureau en stelt het nuchter: 'Voor de continuïteit van je bureau is het nodig om te werken aan sterke samenwerkingsverbanden met opdrachtgevers en aannemende partijen. Samen moet je invulling en definitie geven aan de opdracht en alle bijkomende aspecten.'

VMEZ is geworteld in Friese bodem. Veel projecten bevinden zich in de omgeving van Drachten, met een reikwijdte van 'een uurtje in het rond', zoals architect Lolke Wijtsma het stelt. VMEZ is een middelgroot bureau met veel opdrachten die een maatschappelijke context hebben: zorg, onderwijs, aangepaste woningen, herstructureringsprojecten en renovatie van (sociale) huurwoningen. Met veel opdrachtgevers en aannemers bestaan jarenlange samenwerkingsverbanden. Dat maakt dat het bureau op dit moment met veertien mensen flink moet aanpakken. Terwijl collega Siemen Meijer aan het zwoegen is met een deadline voor een aanbesteding, neemt Wijtsma de tijd om te vertellen over een aantal recente projecten van het bureau.

Wijtsma is geboren en getogen in Drachten. Zijn opleiding tot architect volgde hij in Delft - 'ik kon goed tekenen en rekenen, dus dat lag voor de hand' - waarna hij enkele jaren in het zuiden van het land bij bureaus werkte. Toen het tijd werd om een vastere stek te zoeken, toog hij weer naar Drachten en ging aan de slag bij VMEZ. Het bureau is gevestigd in laagbouw in een nieuwbouwwijk uit de tweede helft van de vorige eeuw, met hoge flats en rijtjeshuizen. 'Ik speelde hier vaak in de buurt', vertelt Wijtsma. 'Mijn opa en oma woonden in deze wijk.'

In diezelfde wijk wordt op dit moment hard gewerkt aan een groot project van VMEZ: de nieuwbouw voor verzorgingshuis Bertilla. 'Bij Bertilla wordt een nieuw organisatieconcept voor begeleid wonen geïmplementeerd', vertelt Wijtsma. 'De woongroepen zijn groter, de gemeenschappelijke functies compact en over het gebouw verdeeld. De bewoners krijgen meer keuze in het bepalen van hun dagbesteding en kunnen in de verschillende delen van het gebouw recreëren.' Vanaf het begin van het ontwikkelingsstraject heeft de architectuur van het gebouw een rol gespeeld in het vormgeven van de nieuwe organisatie. En zo zien ze dat bij VMEZ graag: architectuur als onderdeel van een groter, maatschappelijk betrokken geheel.

Samenwerken

Het motto van VMEZ is 'Leven is bouwen en bouwen is samenwerken'. Die samenwerking is het sterkst als de architect al vroeg bij het project betrokken is, stelt Wijtsma. 'Wij doen nauwelijks mee aan Europese selecties. Dan ligt al teveel vast en de selectiecriteria zijn vaak onduidelijk. Wij werken het liefst met opdrachtgevers en ontwikke-

→

Het plan voor twaalf woningen aan de Zandwijkstraat in Hollandscheveld is gesitueerd op de voormalig locatie van een school. Projectarchitect Lolke Wijtsma van VMEZ maakte voor ontwikkelaar Woonconcept Vastgoed het ontwerp voor vier blokken van drie levensloopbestendige woningen. De plattegronden zijn aanpasbaar en geschikt te maken voor volledig gelijkvloerse bewoning. In de standaard uitvoering bevinden zich twee slaapkamers in de kap.

laars vanaf de eerste schets. Een schetsontwerp kan al ontzettend bepalend zijn: voor het VO willen wij het liefst al de kwaliteiten in een plan benoemen. Niet te zwart-wit, maar we zetten toch even wat dingen op papier. Als een soort van gezamenlijke uitgangspunten voor het verdere ontwerp.' Deze werkwijze levert volgens VMEZ de beste samenwerking en de minste discussie in het vervolgtraject van het plan. Wijtsma: 'Op het moment dat je het gaat hebben over materialen, budgetten en planning dan kunnen bepaalde keuzes heel kritisch zijn. We maken wel mee dat een woningbouwplan dreigt te blijven steken op een budgettair verschil van een paar duizend euro. Dan moet je varianten kunnen aanbieden. Maar wel binnen dat kwaliteitsplan.'

De architect moet zich dienstbaar opstellen, zo wordt er nuchter geconcludeerd. Wijtsma vindt het lastig om met de vooroordelen rond architectuur en architecten om te gaan. 'Je voelt vaker een wantrouwen bij opdrachtgevers. De oren staan verkeerd. Ik vind het jammer dat veel collega-architecten met hun te dure ontwerpen een barrière creëren met die opdrachtgevers. Veel opdrachtgevers of aannemers willen nu eenmaal zoveel mogelijk kuubs voor een zo laag mogelijk bedrag. Zeker nu. Daar moet je nuchter in zijn. Wij willen opdrachtgevers met hun eigen argumenten overtuigen van de kwaliteit van onze plannen, van de kwaliteit van onze architectuur. Soms geloven ze je op je woord, maar vaak moet je het vertrouwen langzaam opbouwen.' Voor VMEZ is een duurzame samenwerking met opdrachtgevers en belangenpartijen al jaren de basis

voor het bureau. Of, zoals Wijtsma het stelt: 'Mijn wereld is een wereld van opdrachtgevers.'

Definitie: duurzaamheid

De architecten van VMEZ zetten vaak baksteen in als gevelmateriaal, zowel bij nieuwbouw als renovatie. 'Baksteen is als een veilig omhulsel', zegt Wijtsma. 'Opdrachtgevers vragen dikwijls om jaren dertig elementen om een bepaalde sfeer en detaillering te krijgen. Wij denken dat je ook met een eigentijds ontwerp karakter, sfeer en detail kunt krijgen. Wij zoeken naar de expressie van een gebouw en materialen die daarbij passen. En we kijken goed naar wat onze architectuur betekent voor de bewoners.'

Binnenkort wordt een bescheiden woningbouwproject in Hollandscheveld opgeleverd, een nieuwbouwplan waarvoor Wijtsma de architect was. De gemeente vroeg om een plan voor zogenoemde levensloopwoningen op een vrijgekomen locatie in een bestaande wijk. Samen met een ontwikkelaar en een aannemer waarmee ze eerder hadden samengewerkt, diende VMEZ een plan in dat uiteindelijk een opdracht werd. 'Met ons plan kwamen we tegemoet aan de vraag van aanpasbare woningplattegronden', vertelt Wijtsma. 'Daarbij konden we de woningen maken voor een goede prijs en paste het plan in het duurzaamheidsbeleid van de gemeente.' Dat laatste lijkt tegenwoordig een standaard vraag waar telkens een ander antwoord op kan worden gegeven. Wijtsma: 'Het woord "duurzaamheid" wordt door gemeenten graag in de mond genomen, maar de betekenis ervan is meestal niet duidelijk. Wij vinden dat

STEEN & TECHNIEK

SLIMBRICK: SLIM EN ZUINIG MATERIAALGEBRUIK

SlimBrick is een innovatief baksteenconcept met een geoptimaliseerd grondstofgebruik en extra figuratieve mogelijkheden in het gevelvlak. SlimBrick is een slanke baksteen met 30% minder volume door o.a. het uitsparen van materiaal met ronde openingen haaks op het gevelvlak. De steen is verkrijgbaar in een standaardhoogte van 50 mm en in een XL-versie van 110 mm hoog. De lengte van de SlimBrick is aangepast aan de geringe dikte en bedraagt 230 mm.

De SlimBrickXL bestaat uit zeven verschillende bakstenen, die voorzien zijn van een lineair patroon met ondiepe schijnvoegen in het zichtvlak - een "voegpatroon" - waardoor het zogenoemde polymetrisch metselwerk ontstaat. De keuze is vrij om de schijnvoegen van SlimBrickXL varianten te voorzien van een voegafwerking.

Door de slanke vorm van de SlimBrick is gebruik van doorstrijkmortel een absolute noodzaak. Traditioneel metselen, uitkrabben en naderhand voegen is een onverstandige keuze. Bij doorstrijkmortel is het vol en zat metselen een

voorwaarde; alleen dan is er zekerheid dat alle stoot- en lintvoegen volledig zijn gevuld met doorstrijkmortel. Na het aantrekken van de doorstrijkmortel wordt deze met een voegroller of aangepaste voegspijker enigszins verdicht en glad afgewerkt tot een sterke en duurzame voeg.

Vanwege de slankheid van de SlimBrick baksteen is het verstandig uit te gaan van 6 spouwankers per vierkante meter in plaats van 4 spouwankers. De betrokken constructeur zal moeten bepalen of aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn, afhankelijk van de gebouwomstandigheden en de optredende belastingen.

SlimBrick heeft een milieubewust en energievriendelijk karakter: er is bijvoorbeeld minder energie nodig in het productieproces en voor het transport naar de bouwplaats. Door de steendikte van 70 mm ontstaat meer ruimte in de spouw voor thermische isolatie. Dit betekent dat de SlimBrick toepasbaar is bij zowel nieuwbouw als renovatie. In het geval van renovatie is met de SlimBrick een aanzienlijk aantal verbeterstappen in het energielabel haalbaar.

ook lastig. Onze weg is om in een nauwe samenwerking met opdrachtgever en aannemer te zoeken naar oplossingen die minder slecht zijn voor het milieu en energievriendelijk zijn. Bij Hollandscheveld resulteerde dat in de keuze voor de SlimBrickXL, een steen met een flink formaat, maar die minder materiaal gebruikt. En er zijn zonnecellen op een aantal daken geplaatst.'

Lichter en beter

De SlimBrick stenen in het project Hollandscheveld zijn voorzien van SlimBrickXL, een patroon op de zichtzijde. Door de stenen met elkaar te combineren krijgt de gevel een levendig patroon met rechthoekige en vierkante elementjes. Het effect is sterker omdat ervoor is gekozen tussen de stenen diepliggend te voegen en het patroon niet te verstoren met schijnvoegen. 'Alle aandacht gaat naar het patroon en de witte zweem in de stenen', stelt Wijtsma. Hij stemde de kleur van de stenen af op de omringende bebouwing, maar koos voor een andere maat en die witte zweem.

De details in de gevel hebben veel aandacht gekregen. De negges zijn bijvoorbeeld keurig doorgemetseld. Voor de raamdorpels zijn elementen van witgeglazuurd keramiek gebruikt. 'Als je een raam plaatst - en zeker bij hoekramen - is de bovenzijde van het metselwerk meestal wel recht, maar de onderzijde is vaak rommelig. Met een keramische raamdorpel maak je dat weer recht en strak.

Op een aantal strategische plaatsen is een verticale of horizontale strook stenen wit gekeimd. 'De stenen van die stroken liggen twee centimeter terug van het gevelvlak, om deze af te laten steken. Als je dergelijke details maakt, moet je het wel goed doen', stelt Wijtsma. Voor hem is dat een belangrijk duurzaamheidsaspect van een plan als Hollandscheveld. 'De meest duurzame architectuur is de architectuur die lang blijft staan. Daarom besteden we veel aandacht aan de kwaliteit van de gebouwen en de inpassing op de plek.'

Op de stoel van de gebruiker

In het toch wel slijke Groningse dorp Haren is VMEZ bezig met twee zeer uiteenlopende plannen. In het noorden van het dorp wordt op de nieuwbouwlocatie De Laenen gewerkt aan een ambitieus plan voor grote, halfvrijstaande eengezinswoningen. Ten oosten van het station - in de na-oorlogse wijk Oosterhaar - zijn de werkzaamheden van een geheel andere aard. Daar worden de laatste handelingen verricht aan een

door collega Siemen Meijer van VMEZ ontworpen renovatie van rijtjeswoningen die een compleet nieuwe schil kregen, terwijl de meeste bewoners in hun woning konden blijven tijdens de verbouwing.

Om in deze tijd succesvol te ontwikkelen in het hogere segment, zoals in De Laenen, vraagt om een nauwkeurige afstemming van budgetten en planning. Niet alleen met de ontwikkelaar, maar ook met de toekomstige gebruikers. Wijtsma: 'Daar waar je een paar jaar geleden dergelijke projecten puur vanuit het proces benaderde, moet je nu veel directer met de koper om tafel gaan zitten. Je moet ze keuzemogelijkheden bieden en soms zelfs meedenken over hun hypotheek. Dat kan soms heel kritisch zijn en hangen op de benoeming van bepaalde ruimten of een miniem budgetverschil.' Bij een intensief renovatieproject als in Oosterhaar geldt er weer een heel ander ontwerp- en communicatietraject. 'Je moet een nuchtere kijk op de architectuur houden', stelt Wijtsma. Hij duidt daarmee op de manier waarop de grote veranderingen zijn gecommuniceerd naar de bewoners. 'Met de renovatie zijn de raampartijen verkleind voor een gunstiger energiehuishouding. De wandafwerking aan de binnenzijde blijft daardoor netjes en de bewoners hebben zo min mogelijk last van de verbouwing. Je moet je als architect bewust zijn van wat zo'n ontwerpbeslissing betekent voor de bewoners.

Bimmen tussen je oren

De vierde generatie architecten bij VMEZ wordt met veel nieuwe aspecten van het vak geconfronteerd. Digitalisering, duurzaamheid, een economisch moeilijke tijd. Toch lijkt de basishouding van de Friezen daardoor nauwelijks te veranderen. Alweer die nuchterheid? Lolke Wijtsma beaamt dat: 'Natuurlijk gaan wij mee met nieuwe ontwikkelingen, zoals het volledig driedimensionaal tekenen van projecten en het digitaal communiceren met adviserende en uitvoerende partijen. Op dit moment is bijvoorbeeld BIM vaak onderwerp van gesprek (Bouw Informatie Model, red.), maar in de praktijk zijn er nog veel haken en ogen. Wij zeggen altijd: 'Bimmen moet je tussen je oren'. Bij ons ligt de nadruk op langdurige samenwerkingsverbanden. Daar is de continuïteit van ons bureau op gebaseerd.'

De Laenen - Haren

Menselijke maat

De woorden 'gezelligheid' en 'kleinschaligheid' lijken op het eerste gezicht niet samen te gaan met de fusie van drie ziekenhuizen. Toch zijn dit uitgangspunten geweest voor EGM architecten bij het ontwerpen van de gezamenlijke nieuwbouw van het Willem Alexander ziekenhuis, Carolus-Liduinaziekenhuis en het Jeroen Bosch ziekenhuis te 's-Hertogenbosch. Eén van de ingrediënten die de grote schaal van het gebouw menselijk maakt, is de korte, heldere hoofdroute, ruim voorzien van daglicht, met uitzicht op groene tuinen. Ook het gebruik van natuurlijke, herkenbare materialen draagt bij aan de huiselijke sfeer.

'Dit is het ziekenhuis van de toekomst', zegt architect Gijs Riggers. 'Het voelt ook niet aan als een ziekenhuis. In traditionele ziekenhuizen zijn lange, donkere gangen eerder regel dan uitzondering. Hier wordt de bezoeker direct naar een open ruimte met zicht op tuinen geleid. De tuinen dragen bij aan de routing. Doordat iedere tuin een eigen identiteit heeft kunnen mensen zich beter oriënteren.'

De meeste tuinen zijn 'zichttuinen' en dus niet te betreden. Elke tuin heeft een eigen thema. Zo is er bijvoorbeeld een zentuin en een expositietuin. De gevels die aan de tuinen grenzen, dragen bij aan het eigen karakter van de ruimte, omdat bij iedere tuin een andere kleur metselwerk is gebruikt.

Vertrouwde gevel

De keuze voor een bakstenen gevel is gemaakt met het oog op herkenbaarheid. Riggers zegt daarover: 'Baksteen is een vertrouwd product. De meeste Bossche gebouwen zijn in baksteen uitgevoerd. Door het gebruik van metselwerk wordt de toegankelijkheid van het gebouw vergroot.' Daarbij is het materiaal geschikt om de gevel de juiste proporties te geven.

Met verschillende kleuren metselwerk zijn de grote gevelvlakken gebroken. Er zijn vier kleuren bakstenen verwerkt. Ook het ritme van de verdiepingshoge kozijnen die nooit recht boven elkaar zitten, verlevendigt de gevel.

Snel en dynamisch

Het omvangrijke complex is razendsnel gebouwd. Binnen een jaar is het casco gerealiseerd en de inbouw, met de modernste zorgfaciliteiten, heeft twee jaar in beslag genomen. De bouwsnelheid is significant hoger geworden door de toepassing van prefab gevelpanelen met metselwerk, geprefabriceerd volgens het Free2Build systeem. De sandwichpanelen, opgebouwd uit metselwerk, isolatie, een betonnen binnenspouwblad en kozijnen inclusief zonwering, zijn in de fabriek afgemonteerd. Op de bouw konden deze elementen als legoblokjes worden gestapeld. Vanwege de stabiliteitsfunctie zijn de kopgevels en hoekoplossingen wel in het werk gemetseld. Riggers: 'In wezen zijn slechts twee typen sandwichpanelen toegepast. Door ze slim te schakelen is een gevarieerd en dynamisch gevelbeeld ontstaan.'

Architectenbureau:

EGM architecten, Dordrecht

Terca gevelbakstenen:

Dommelrood gereduceerd handvorm, waal- en dikformaat - Elmore vormbak, waalformaat - Essex handvorm, waal- en dikformaat - Swettebont handvorm, waal- en dikformaat - Wit handvorm, waal- en dikformaat - Zwart boomschors zilverzand strengpers, waalformaat

STEEN & TECHNIEK PREFAB GEVELEMENTEN

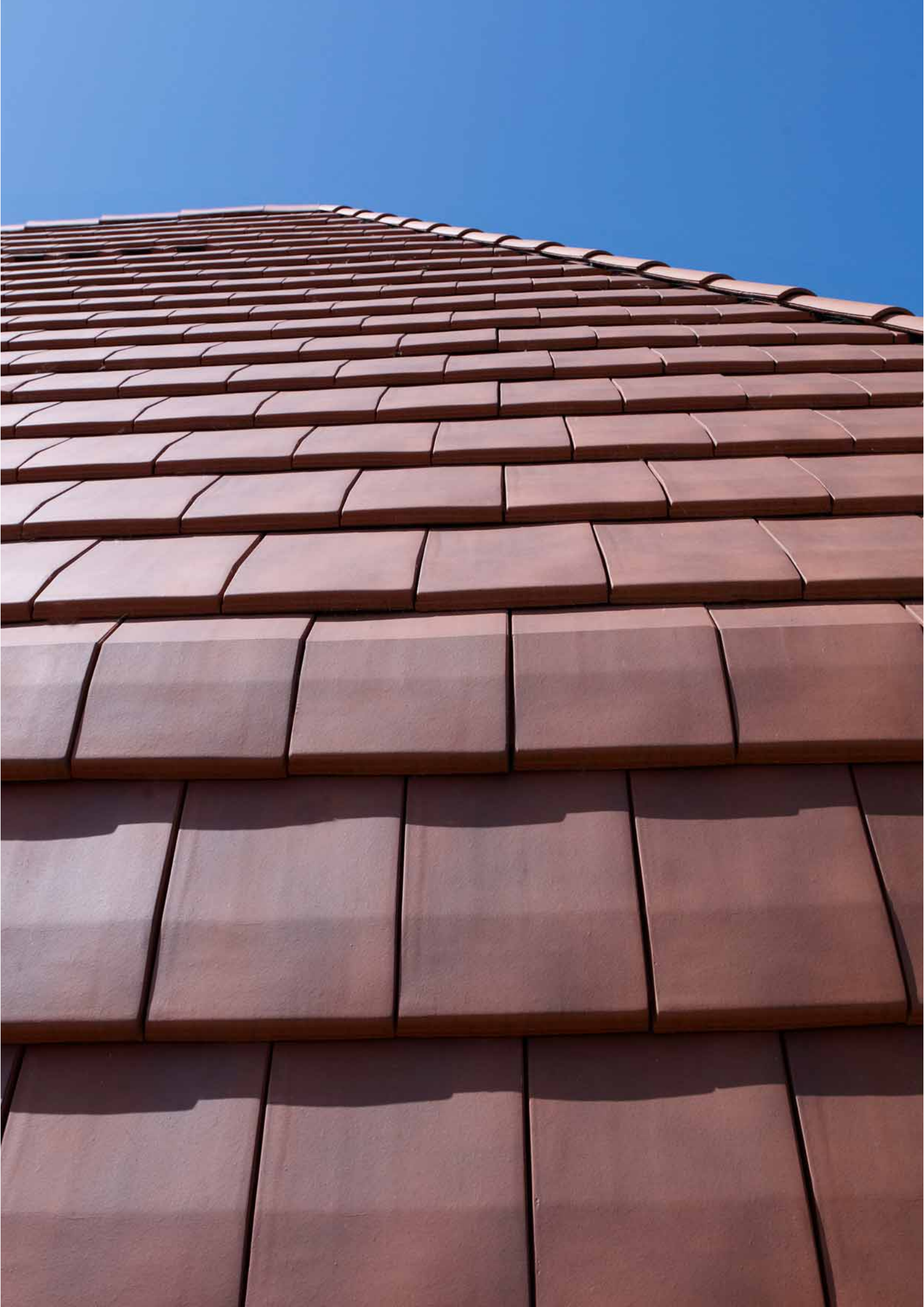
De gevels van het Jeroen Bosch ziekenhuis bestaan uit tweeschalige Free2Build prefab gevelementen met een traditionele opbouw: bakstenen buitenspouwblad, luchtspouw, thermische isolatie en een binnenspouwblad van beton.

Free2Build is zeer geschikt voor seriematige bouw en heeft de voordelen van prefab gecombineerd: verbeterde werkomstandigheden, hogere bouwsnelheid en aflevering op maat. Dankzij het ventilerende buitenblad voorkomt Free2Build vochtdoorslag en koudebruggen. Tegelijkertijd is het mogelijk om boeiende metselwerkpatronen in de gevel zichtbaar te maken.

Nagenoeg alle typen baksteen zijn toepasbaar. Het is belangrijk om aandacht te besteden aan de maatspreiding van de toe te passen bakstenen. De maat van de voeg mag niet teveel variëren. Als wordt gekozen voor een voeg van circa 12 mm tussen de bakstenen, is het ook mogelijk om handvormstenen met een enigszins grillige vorm en textuur toe te passen. Het is aan te raden om in een vroeg stadium van het ontwerpproces met

Wienerberger af te stemmen of een beoogde baksteen toe passen is in Free2Build prefab metselwerkelementen.

Eigenzinnige woonblokken

Wie zou niet in een kersenboomgaard willen wonen? In Leidsche Rijn kan het. Daar zijn drie nieuwe, markante woongebouwen voor kunstenaars gerealiseerd in een oude, hoogstam kersenboomgaard. Een onoplettende voorbijganger zou kunnen denken dat hij drie schuren passeert. Het architectenbureau op ten noort blijdenstein architecten (ONB) refereert met het ontwerp duidelijk aan het agrarische verleden van de plek: De gebouwen hebben de abstracte vorm van een schuur en zijn aan de buitenkant - net als schuren die vroeger in de omgeving stonden - geheel uit één kleur opgetrokken. Telkens een andere kleur keramische pan, gecombineerd met houten delen in dezelfde tint.

'Om kunstenaars te verleiden in Leidsche Rijn te komen wonen, bouw je geen standaard rijtjeshuis', aldus architect Lars Zwart van ONB. De woningen zijn dan ook allesbehalve doorsnee. Op de begane grond heeft iedere bewoner een ruim atelier en op de twee verdiepingen erboven wordt gewoond. De gezamenlijke entreehal is de kers op de taart. Deze hal is drie lagen hoog en wordt sereen belicht vanuit een smalle opening in het dak. Alle ateliers grenzen hieraan. Zo biedt de ruimte de kunstenaars de mogelijkheid hun werk gezamenlijk te exposeren. 'De galerieruimte was niet gevraagd, maar hebben we kunnen realiseren door een compact ontwerp te maken met een eenvoudige hoofdopzet', vertelt Zwart.

Solide geheel

Om de gebouwen zo veel mogelijk de uitstraling te geven van een authentieke schuur, heeft de buitenzijde van ieder gebouw één kleur. De keramische dakpannen, houten gevelbekleding en aluminium kozijnen vormen daarmee een solide geheel. Zwart: 'De dakpannen zijn bepalend geweest voor de keuze van de kleuren. We hebben gekozen voor de Koramic Actua: Het is een vlak type dakpan dat het dakvlak als een soort plaatmateriaal bedekt. Dit past erg goed bij ons abstracte ontwerp.'

De kappen van de gebouwen zijn optisch vergroot doordat de dakpannen van het schuine vlak doorlopen in het verticale gevelvlak. Met verlijmd knikpannen is een vloeiende overgang gevormd. De kozijnen lopen ook door van de gevel in het dakvlak en zijn per woning aaneengeschakeld tot verticale stroken.

De enige kozijnen die in kleur afwijken, zijn de kozijnen van de centrale entree. De grote openslaande deuren met opvallende luiken zijn wit en vormen echte blikvangers in de massief ogende houten voorgevel. De absurd grote nummers één, twee en drie boven de deuren maken de entree compleet.

Bloeiende boomgaard

De 'eigenzinnige' woongebouwen worden gewaardeerd: 'De bewoners zijn trots op het complex en dat is het beste compliment dat je als architect kunt krijgen', zegt Zwart. 'Het leuke is dat iedereen zijn eigen sfeer en inrichting geeft →

aan de ruimte. Ook het gemeenschappelijke deel wordt heel goed opgepakt, zo worden er regelmatig exposities gehouden. De Kersenboomgaard bloeit!

Architectenbureau:

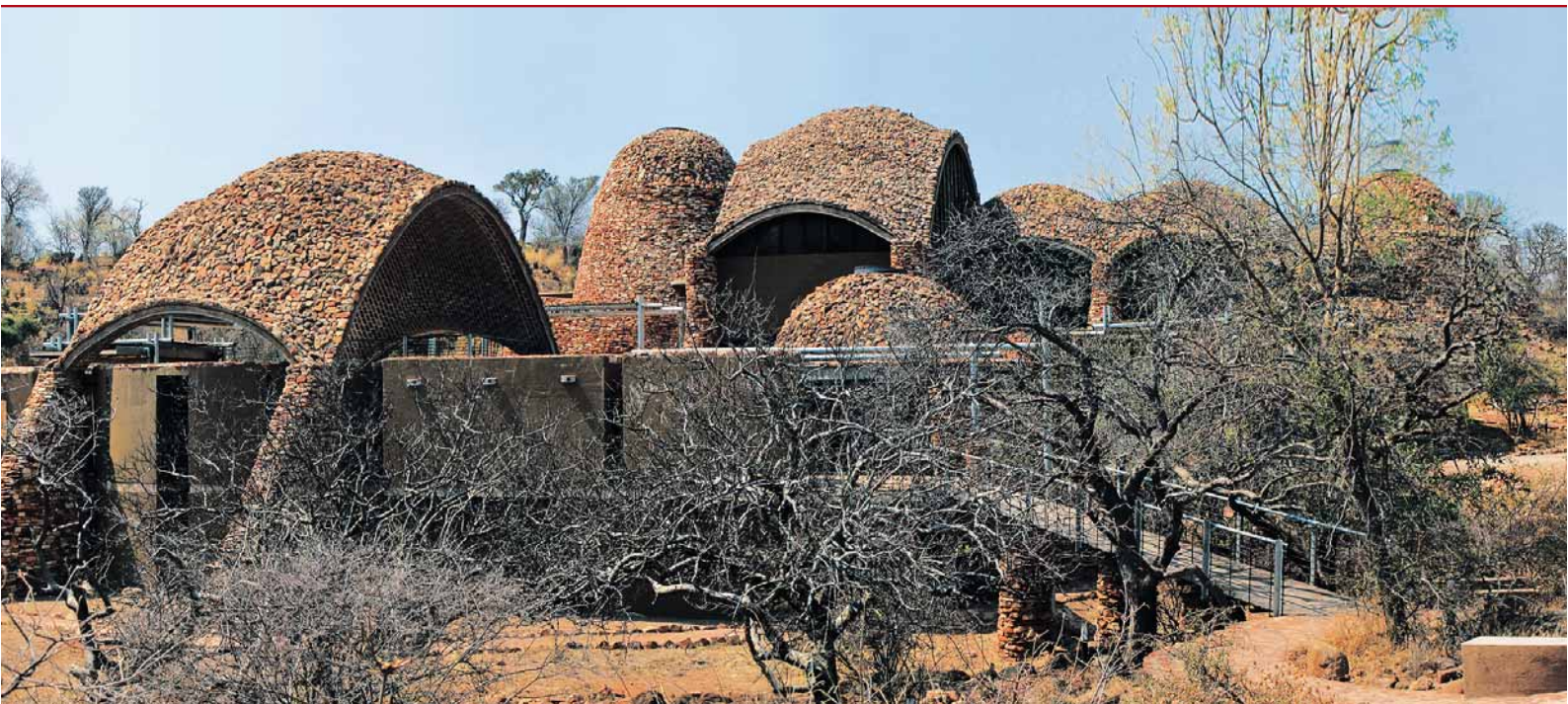
op ten noort blijdenstein architecten en adviseurs, Utrecht

Koramic dakpannen:

Actua Engobe: donkergrijs - gewolkt - leikleur mat

Architectuur met een geweten

De internationale jury van de tweejaarlijkse Wienerberger Brick Award was er volgens eigen zeggen snel uit. Zelden zagen zij een project dat zoveel - voor de architectuur - betekenisvolle aspecten in zich verenigt. Een maatschappelijk verantwoord project met verwijzingen naar de diepgewortelde geschiedenis van de plek, opgetrokken uit lokaal geproduceerde keramische elementen door lokale mensen in het kader van een werkgelegenheidsproject. Het nieuwe Interpretation Centre van het Mapungubwe Park getuigt van een architectuur die traditionele en moderne technieken en vormen met elkaar verbindt. Architect Peter Rich uit Johannesburg tekende voor het ontwerp.

Elke twee jaar maken internationale architectuurcritici hun lijstjes van favoriete projecten met keramische producten. Deze lijstjes vormen de basis voor zowel de Wienerberger Brick Award als de inhoud van het boek Brick, dat een weerslag is van de nominaties en juring door de internationale jury. Zij kregen de projecten gepresenteerd in vijf categorieën (zie pag. 19). De winnaar in de categorie 'Speciale toepassing van baksteen' won ook de hoofdprijs: Mapungubwe Interpretation Centre door Peter Rich Architects. "Dit project toont - in de meest letterlijke zin - hoe architectuur kan bijdragen om van onze geplaaide planeet een betere plek te maken om te leven", aldus de juryleden.

Kennis en traditie

Volgens de jury heeft het bijzondere project in Zuid-Afrika alle kwaliteiten die je een project in deze tijd toewenst: het is gewetensvolle architectuur met een publieke functie, waarbij de lokaal gevonden en geproduceerde bouwmaterialen zorgden voor een energie-efficiënt totaalplaatje. De gebruikte bouwtechnieken zijn deels nieuw ontwikkeld, maar wel gebaseerd op traditionele constructiemethoden. Bovendien maakte het project deel uit van een werkgelegenheidsproject.

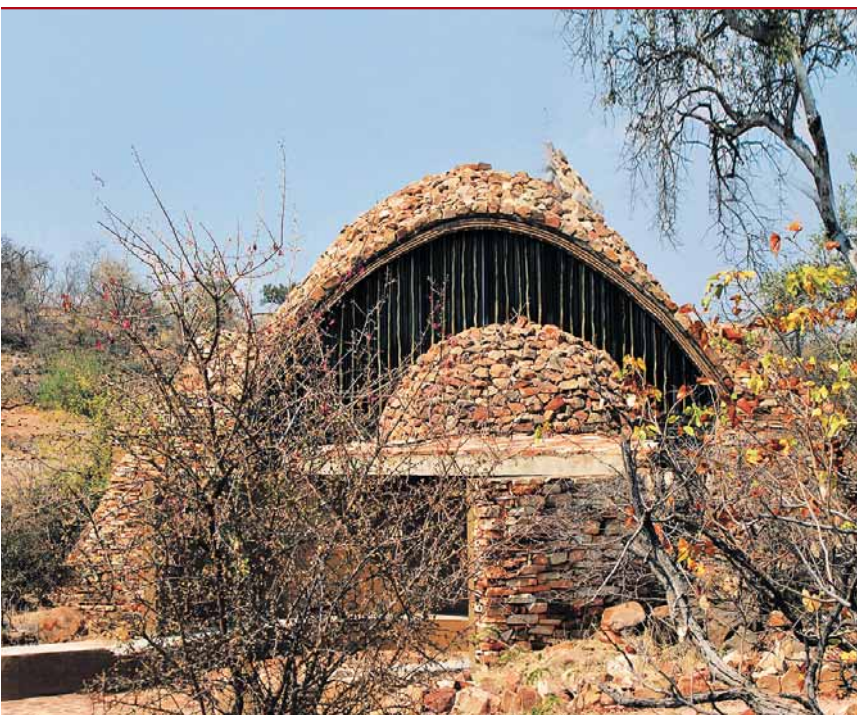
Voor de technische uitwerking van de gewelven die hem voor ogen stonden, zocht Rich contact met Michael Ramage van de universiteit van Cambridge (UK) en John Ochsendorf van MIT (US). Met hun kennis van historische gewelven en moderne software zijn de vormen constructief uitgewerkt tot zeer slanke schaaldaken van metselwerk, zonder de toevoeging van wapeningsstaal.

Drie typen gewelf

In aanzicht is moeilijk te bevatten hoe het Interpretation Centre is samengesteld: de veelheid aan opvallende gewelven met onregelmatige stenen bekleding lijkt willekeurig gerangschikt. De plattegrond toont echter twee langgerekte, evenwijdige bouwvolumes die met schuin geplaatste bruggen aan elkaar zijn verbonden. De overkappingen met drie verschillende vormen gewelven geven het complex het grillige uiterlijk. Het landschap draagt bij aan de dramatiek van de architectuur: het complex ligt op de helling van een hoogvlakte.

De drie typen gewelven hebben elk een andere krachten-distributie. De meest traditionele vorm is die van een rechthoekige of vierkante basis waarbij de horizontale krachten via doorlopende stutten naar de grond worden afgevoerd, de ronde vorm van het dak volgend. De tweede variant is een ondiep gewelf tussen horizontale dragers. De derde variant wordt de tamboerijn genoemd vanwege de ronde basis voor het koepelvormige dak. In totaal zijn ruim tweehonderdduizend stenen verwerkt in de gewelven. Deze stenen zijn op locatie gemaakt van een mengsel van leem, 5% cement en water en in de zon gehard.

→

Brick '12.
Award-winning International Brick Architecture.
Uitgeverij Callwey, München, ISBN 978-3-7667-1949-2
Full-color, gebonden, 192+48 pagina's, Engels- en Duitstalig.

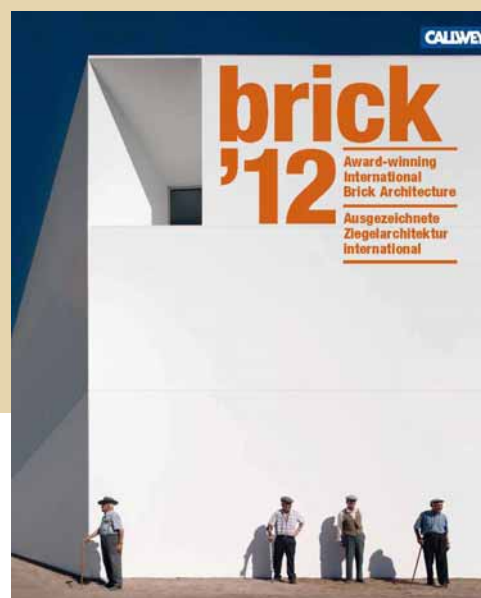
Winnaars Brick Award

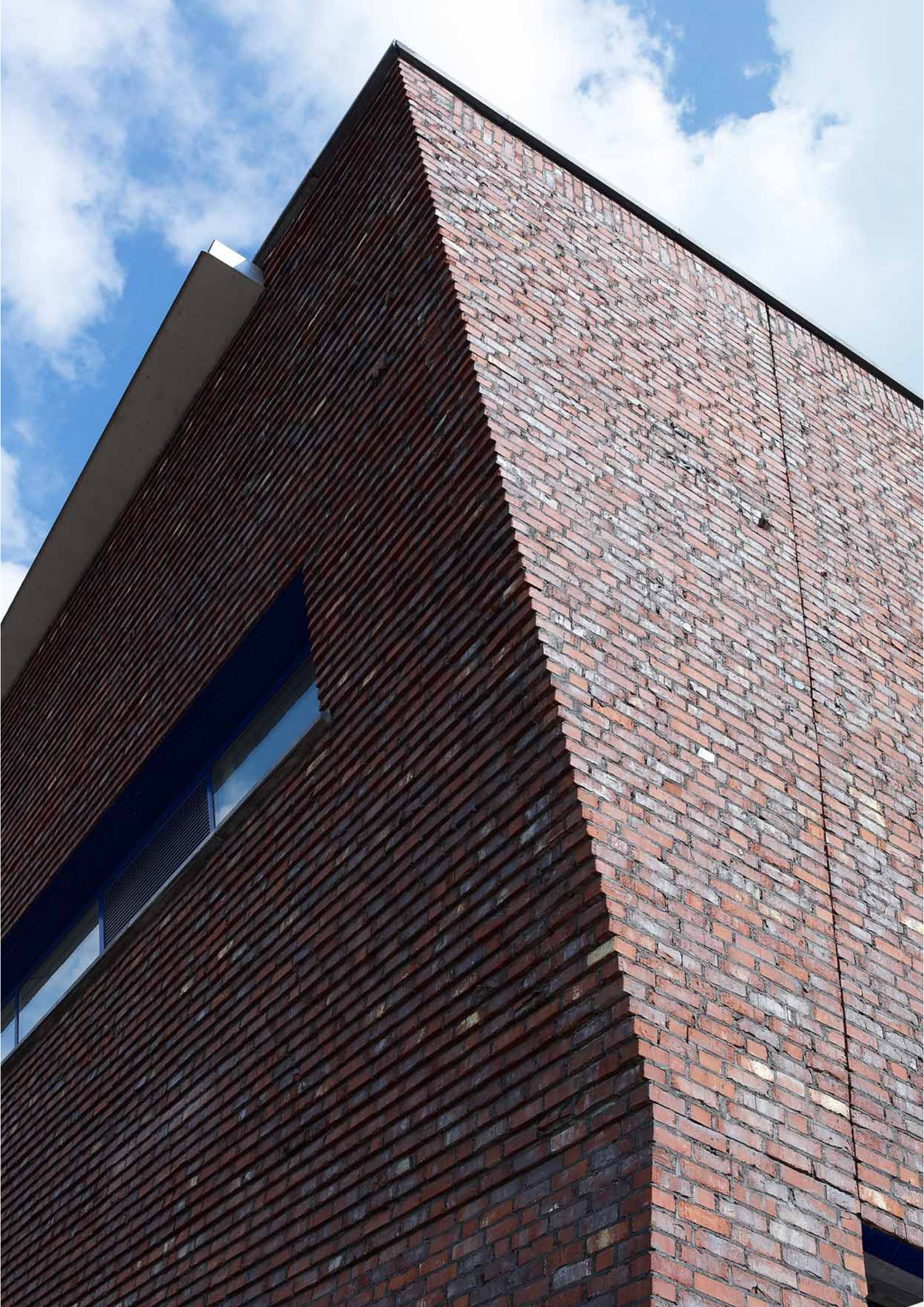
De Brick Award kent vijf categorieën. De winnaar in de categorie 'Utiliteitsbouw' is het Primary Electrical Substation voor de Olympische Spelen 2012 in Londen, een ontwerp van NORD Architecture in Glasgow (foto A). De Belgische architect Bart Lens (Lens•Ass, Hasselt) won met het huis Rabbit Hole in Gaasbeek in de categorie 'Particuliere huizen' (foto B). Een ruïne van een kleioven vormde de basis voor het buitenhuis dat Pavol Paňák ontwierp in Cachtiche, Slowakije. Dit project won in de categorie 'Herbestemming' (foto C). In de categorie 'huizen' werd een project voor ouderenhuisvesting in Alcácer do Sal (Portugal) de winnaar. Dit complex van wit stucwerk op een basis van keramische bouwblokken is ontworpen door Francisco en Manuel Aires Mateus uit Lissabon (foto D). De winnaar in de vijfde categorie ('Speciale toepassingen van baksteen') is ook de overall winnaar: Mapungubwe Interpretation Centre in Zuid-Afrika door Peter Rich Architects.

Brick '12 - het boek

In het kader van de Brick Awards heeft Callwey een nieuw boek in de reeks Brick uitgebracht. Alle genomineerde projecten zijn toegelicht in beeld en tekst (tweetalig: Duits en Engels) over bijna tweehonderd pagina's. Complementair is achterin het boek een magazine Brick+ opgenomen: vijftig pagina's gevuld met interviews en academische beschouwingen. Nederlandse architecten in het boekwerk zijn onder meer: KCAP Architects & Planners, Marlies Rohmer, Rooding Architecten (zie volgende pagina's), Heren 5 architecten en Pasel.Künzel Architects. Ook is in het magazine een artikel over het project Brick Dresses van de Amsterdamse Academie van Bouwkunst geplaatst.

Voor meer informatie en overige winnaars Brick Award zie: www.brickaward.com

Stevige sculptuur

In het land van Maas en Waal ligt de Bommelerwaard, een stukje Nederlandse delta met een rijke historie en natuurlijk landschap. De Bommelerwaard is voor de regio een belangrijk waterwingebied. Een bestaand pompstation werd vervangen door het nieuwe pompstation Kolff: een bijzonder object in een groene omgeving, waarin moderne baksteenarchitectuur en geavanceerde technieken elkaar ontmoeten.

Waterwingebieden zijn kwetsbare landschappen. Zo ook in de Bommelerwaard, waar het waterwingebied een open wandelgebied is met veel groene weiden en bossen. De voor waterwinning benodigde pompstations zijn flinke, industriële gebouwen. Jan Rooding van Rooding Architecten was zich zeer bewust van deze discrepantie toen hij de opdracht voor een nieuw pompstation kreeg van waterbedrijf Vitens. 'Een ouder pompstation moest worden vervangen. De ontwikkelingen in de installatietechniek zijn in de afgelopen decennia heel snel gegaan. Het nieuwe gebouw moest een sober en tegelijkertijd karakteristiek gebouw worden. Veiligheid was ook een belangrijke factor: dit soort voorzieningengebouwen - midden in een uitgestrekt landschap - kunnen zomaar een doelwit voor slechtwillenden zijn.' Juist vanwege de natuurlijke ligging wilde de architect geen extra elementen toevoegen. 'We wilden geen grote hekwerken. De oplossing moest echt worden gezocht in de vormgeving van het gebouw', aldus Rooding. En dus zou het gebouw "robuust" en "gesloten" moeten worden.

Spelen met schaal

Het programma van eisen was strikt, omvangrijk en met een locatie midden in een natuurgebied. Rooding: 'Het landschap speelde een grote rol in het ontwerpproces. De schaal van een pompstation is flink: de reservoirs zijn bijvoorbeeld tot twintig meter hoog.' Een deel van het programma kon onder maaiveldniveau worden geplaatst. Maar boven het maaiveld was het gebouw nog steeds aanzienlijk. 'We hebben gekozen voor een bijzondere monolithische vorm, eenduidige bekleding en zo weinig mogelijk uitgesproken details', vertelt Rooding. De schaal van het gebouw is door deze ingrepen minder goed afleesbaar. 'Van een afstand lijkt het niet zo groot. Pas dichterbij kan je de afmetingen goed inschatten.'

Het gebouw is een compositie van voorover en achterover hellende gevels in combinatie met verschillende dakhellingen. De vorm is deels afgeleid van de functies in het gebouw. Architect Rooding: 'De lage kant van het gebouw is waar het water wordt aangevoerd via putten. Het wordt hier opgepompt en opgeslagen in grote gele kokers om te worden onthard. Deze bevinden zich in het hogere deel van het gebouw: deze kokers zijn 15 tot 20 meter hoog. Het dak hebben we hellend gemaakt, zodat het regenwater naar de lage kant loopt: we geven het water symbolisch terug aan de plek waar het wordt opgehaald vanuit de grond.'

→

Gebakken klei

De constructie is opgebouwd uit in het werk gestort beton, dat in het interieur zichtbaar is gelaten. De buitenschil is opgetrokken uit metselwerk. 'Dat het bakstenen zouden worden, stond al heel snel vast. We zochten een natuurlijk materiaal en de Bommelerwaard is van oudsher een kleigebied met veel steenfabrieken', vertelt Rooding. Toch leidde de zoektocht naar de perfecte steen naar een ringoven in België. 'Uiteindelijk is gekozen voor een grootformaat handvorm, die speciaal voor dit project is gebakken. Vooral de kleur gaf de doorslag: die varieert van donker aarde rood tot het blauw van de lucht. De ruwe textuur geeft het gebouw een betrouwbaar en veilig karakter.'

Rooding: 'We wilden geen overbodige details, geen toevoegingen. Geen zichtbaar voegwerk. Alsof de stenen gewoon

blijven liggen zoals je ze neerlegt.' Vooral bij de achteroverhellende gevel werden problemen voorzien. Dus werd al in een vroeg stadium van het project contact gezocht met partijen die het werk zou kunnen uitvoeren. 'De aannemer wilde graag prefabriceren, maar dat zagen we niet zitten', vertelt de architect. 'We zijn - samen met Wienerberger - op zoek gegaan naar vaklieden die het in het werk zouden kunnen maken.' In Haverhals Metselwerken werd die partij gevonden. Met hulpconstructies van hout en series ankers aan het achterliggende beton konden per dag drie lagen worden gemetseld. 'Het was een hele klus, met de grillige structuur van de stenen en de complexe hoeken van het gebouw. Maar de opzet is helemaal geslaagd', aldus een tevreden Rooding.

Pompstation Kolf was een van de genomineerde projecten voor de Wienerberger Brick Award 2012. In het boek Brick'12 zijn alle genomineerde projecten in tekst en beeld weergegeven. Waaronder dus ook het project Pompstation Kolf. Voor meer informatie over het boek Brick'12 zie pagina 19.

Architectenbureau:

Rooding Architecten bna, Doesburg

Terca gevelbakstenen:

Hektiek strengpers, Bundesnormaalmaat

STEEN & TECHNIEK HELLENDE KOPGEVELS

Niet alledaags metselwerk met hellende kopgevels. De gevels hebben een hellingshoek van 70 graden. De hellingshoek wordt gevormd door de bakstenen trapsgewijs te vermetelen welke ca. 25 mm per laag zowel voorover als achterover hellend verwerkt worden. Onderzoek en berekening van constructeur en de opzet van de proefmuur heeft uitgewezen dat mestelwerk onder de gestelde hellingshoek haalbaar en mogelijk is.

De vooroverhellende kopgevel bevat vanzelfsprekend spouwankers die niet alleen fungeren voor drukbelasting maar ook voor het opnemen van trekbelasting. De spouwankers zijn hiervoor berekend. De spouwankers zijn verwerkt om de drie lagen en twee strekken.

Tijdens de uitvoering van het metselwerk zijn, vanwege de hechtingstijd van de bakstenen en de doorstrijkmortel, dragers geplaatst om het metselwerk tijdelijk op te vangen. Deze ondersteuning zorgt dat het metselwerk sterkte vanuit de hechting tussen bakstenen en doorstrijkmortel kan opbouwen. De dragers van 70x80 mm zijn gesteld op klossen vanaf het verticale deel van de gevel en met draadeinden $\varnothing 8$ mm verankerd aan het betonnen binnenblad. Door middel van moeren op de draadeinden zijn de dragers in de juiste hellingshoek ten opzichte van het binnenblad gesteld. De lagenmaat is vervolgens van aluminium profielen gehaald die op de dragers waren bevestigd.

Het tempo van de metselaars is aangepast aan de hechting van de bakstenen en de doorstrijkmortel. Op dag 1 werden drie lagen gemetseld waarna op dag 3 wederom drie lagen gemetseld werden. Door de hellende metselwerkgevels op te splitsen in twee delen, door toepassing van geveldragers konden de metselaars min of meer het beoogde aantal bakstenen per werkdag verwerken

Tijdloos en toekomstbestendig

Op het MBO College Amstelland te Amstelveen zijn praktijk en theorie nauw met elkaar verweven. Het nieuwe gebouw, ontworpen door Zeeman architecten, huisvest daarom niet alleen een school, maar ook bedrijven waar leerlingen stage kunnen lopen. De hybride functie van het gebouw is terug te zien in een tweedeling van de gevel. Het bovenste deel is egaal bekleed met grijze platen, als één doorlopend volume. Het zwarte metselwerk van de tweelaagse plint wordt bij iedere beukmaat onderbroken door betonnen kolommen.

Op de begane grond van het gebouw bevinden zich de bedrijfsunits. 'Wij hebben daar gekozen voor een gevel van donker metselwerk vanwege de natuurlijke, tijdloze uitstraling van het materiaal', vertelt architect Barbara Goethem-Kick van Zeeman Architecten, die samen met Otto Heck aan het project heeft gewerkt. 'De dieptewerking van de gevel wordt versterkt door het contrast van de zwarte strengperssteen met de lichtgekleurde betonnen kolommen. Bovendien heeft de moduulformaat baksteen een geëngobeerde laag, waardoor de stenen een bepaalde schittering krijgen die bij ieder licht weer anders is. De gevel is gemetseld in een tegelverband, door de schijnvoeg in de baksteen

ontstaan vierkante vlakjes van 9x9 cm. De kleine maat van dit grid sluit aan bij de proporties van het gevelvlak'.

De school hanteert voor iedere opleiding een eigen kleur die terugkomt in de pui. De felgekleurde entreepuien van de bedrijven leggen hiermee een visuele verbinding.

Flexibel

De entree van de school is een afwijkend element in de gevel. Het glazen volume van twee en een halve verdieping hoog vormt het kloppende hart van de school. Het biedt plaats aan het hoofdtrappenhuis, de kantine en flexibele werkplekken.

Op de verdiepingen zijn de onderwijsfuncties ondergebracht. Zij zijn ingericht met een verplaatsbaar wandensysteem, waarbij het ritme van de kozijnen zodanig is gekozen dat wanden makkelijk kunnen worden verplaatst. Dit maakt het gebouw flexibel genoeg om tegemoet te kunnen komen aan het voortdurend veranderende onderwijs.

Architectenbureau:

Zeeman Architecten, Hoorn

Terca gevelbakstenen:

Galaxy zwart strengpers, moduul 90 met schijnvoeg

Identiteit in baksteen

Aan de afwerking van de gevel van het woonblok Helsinkihaven te Purmerend is veel zorg besteed. Het metselwerk is door Heren 5 Architecten op inventieve wijze vormgegeven. Verschillende metselwerkverbanden en patronen zijn ingezet om de individuele woning te benadrukken binnen de krachtige eenheid van het blok.

Door het gebruik van mooie, goede materialen hebben wij een blok willen maken waar de bewoners trots op kunnen zijn', aldus architect Liesbeth Boeter van Heren 5. Het achttennegentig woningen tellende blok bestaat uit twee delen: een laag deel met grondgebonden eengezinswoningen en een hoger deel met appartementen. Samen omsluiten de woningen een openbaar toegankelijk hof. De hof heeft voor de helft een groene inrichting, de andere helft is bestemd voor parkeergelegenheid voor de bewoners.

Eigen karakter

De gevel is aan de straatkant rondom opgetrokken uit stootvoegloos metselwerk van roodbruine bakstenen. Iedere eengezinswoning is apart herkenbaar omdat de gevel per woning verspringt ten opzichte van de rooijlijn. Bovendien zijn de afzonderlijke woningen voorzien van verschillende metselwerkverbanden. Door nuanceverschillen tussen metselwerkverbanden - een kruisverband, blokverband, wildverband of halfsteensverband - krijgt elke woning een eigen karakter. Boeter: 'Hoewel het best een groot

blok is, kan een bewoner de eigen woning zo aanwijzen.' De entrees worden geaccentueerd door verticale, betonnen kaders over twee verdiepingen. Deze kaders zijn ook doorgezet in de tweelaagse plint van het volume met de appartementen. Op de drie verdiepingen erboven worden horizontale, metselwerk banden afgewisseld met horizontale stroken waarin grote kaderkozijnen en de buitenruimtes van de appartementen zijn opgenomen.

Aandacht voor detail

Niet alleen aan de straatzijde, ook aan de hofzijde is de gevel met veel liefde voor detail gerealiseerd. 'Vaak is de binnenzijde van een bouwblok heel kaal', vertelt Boeter. 'Wij hebben de binnengevel met evenveel aandacht ontworpen als de buitengevel, omdat we deze een hoogwaardige uitstraling wilden geven. Wij zijn er van overtuigd dat een binnenhof pas uitnodigt om te spelen en te verblijven als het met zorg is ingericht.'

Als basis voor de binnengevel is gekozen voor een okergele baksteen. Deze warme kleur in combinatie met koperkleurige kozijnen, houten veranda's en een groene inrichting, geven de hof een informele uitstraling. Wederom is het metselwerk niet rechttoe rechtaan gebruikt: De binnengevels van de eengezinswoningen zijn voorzien van speelse, verticale metselwerkpatronen, terwijl de gevels van de appartementen juist een eigenwijze horizontale belijning hebben. Dankzij de rijke detaillering van de gevel heeft het woonblok een sterke eigentijdse uitstraling.

→

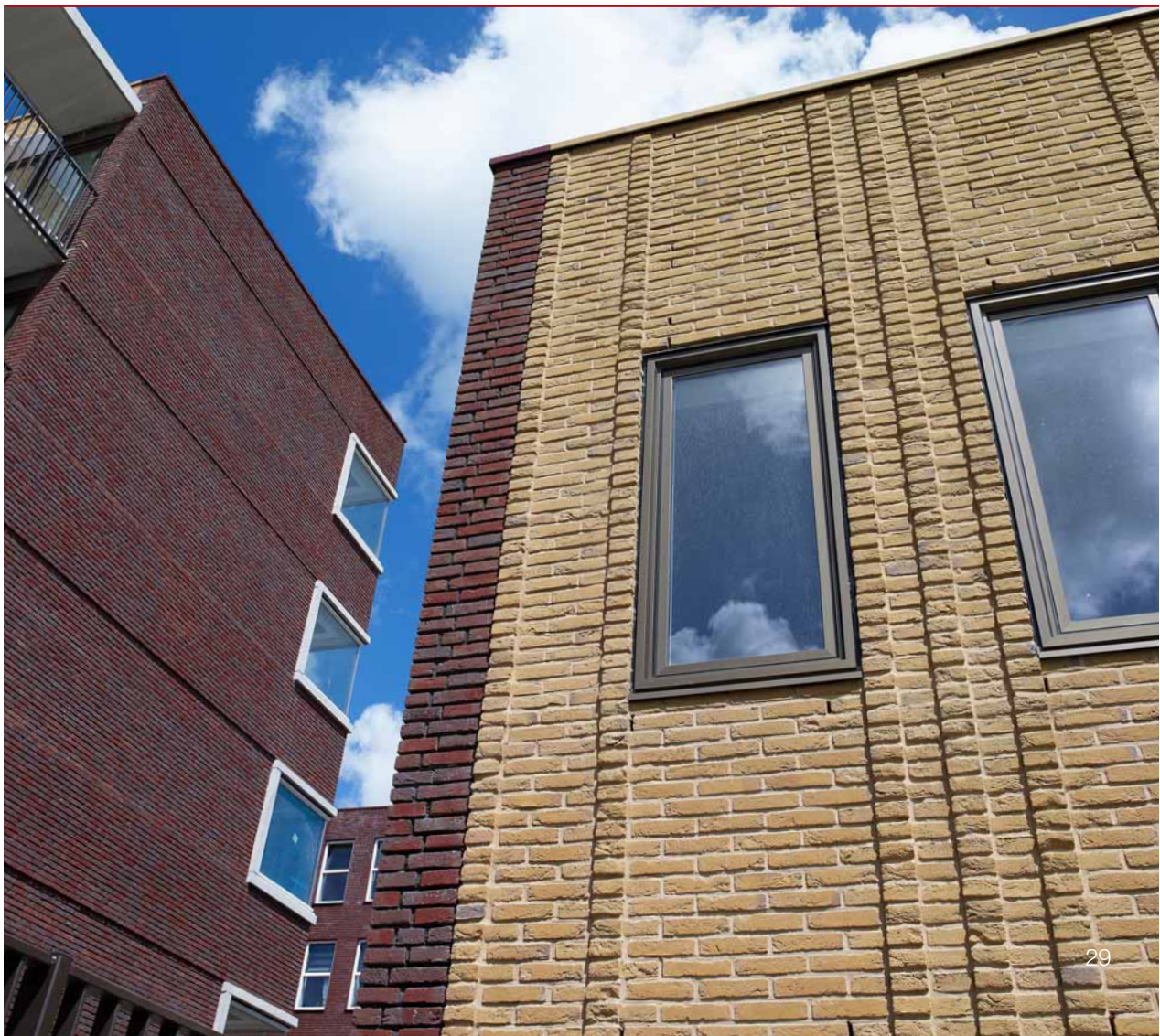

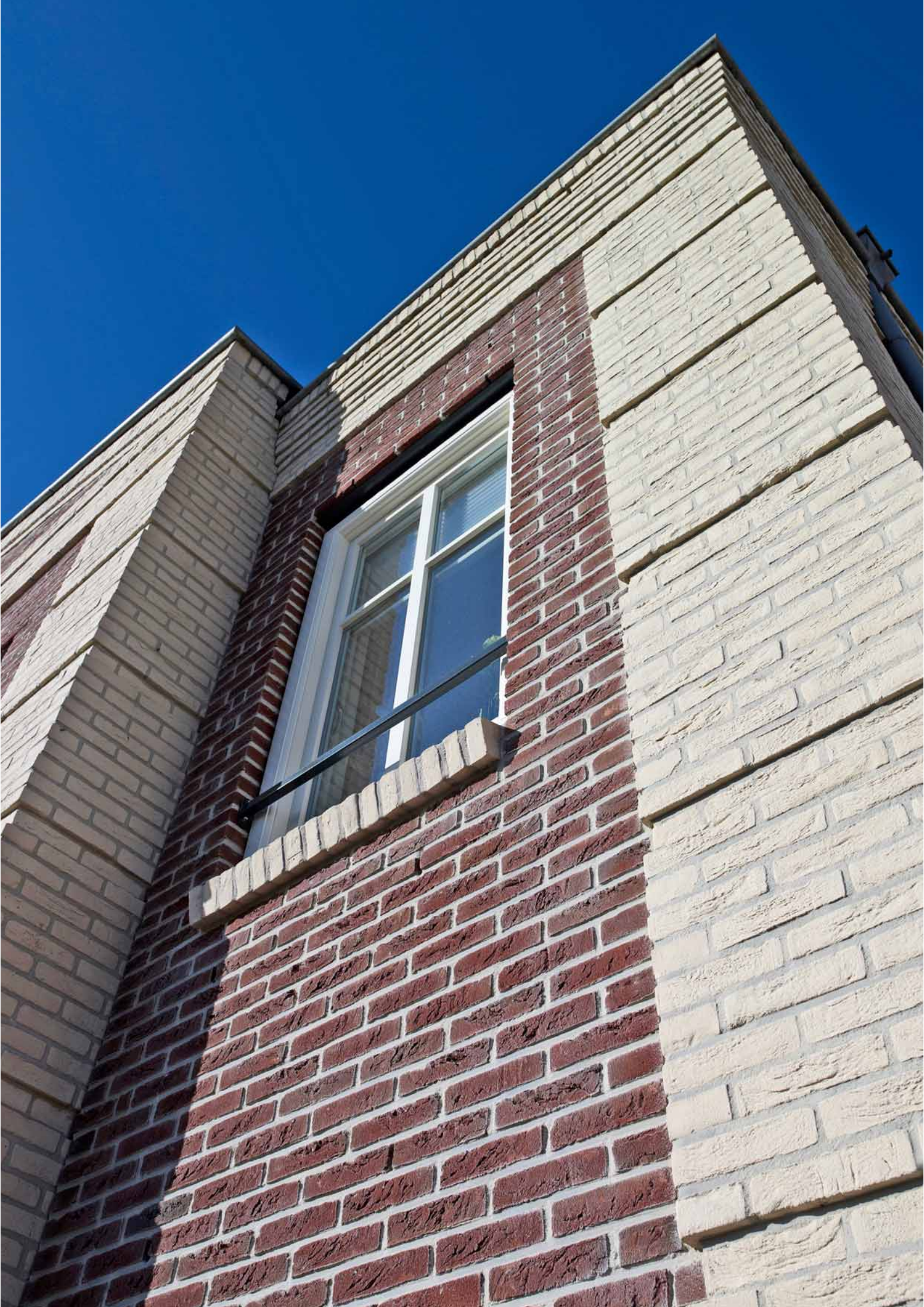
Architectenbureau:

Heren 5 architecten bv bna, Amsterdam

Terca gevelbakstenen:

Napels handvorm, waalformaat - Bologna handvorm, waalformaat

Statig wonen

Op een perceel buiten Heemskerk - omringd door water - is een indrukwekkend nieuwbouwplan gerealiseerd. Met zichtlijnen naar een heus kasteel en omringd door groene velden en sportfaciliteiten is een ensemble van villa's, halfvrijstaande woningen en appartementengebouwen gerealiseerd. Architect Christoph Kohl van het Berlijnse bureau KK Architects zocht naar referenties in het historisch weefsel in de omgeving en vond daartoe aanleiding in de recent gerestaureerde tuinen van het kasteel Assumburg.

De bouwpercelen op het langgerekte land van Assumerhof zijn symmetrisch gerangschikt, met geaccentueerde centrale assen, een groter centraal gebouw en duidelijke zichtlijnen naar het hart van het plangebied en het kasteel Assumburg. De architectuur van het kasteel heeft een onduidelijke herkomst: de huidige vorm is in de vijftiende eeuw gerealiseerd naar een voorbeeld van drie eeuwen daarvoor. Veel aanleiding tot interpretatie of inspiratie gaf het gebouw niet, zoveel wordt duidelijk gemaakt door KK Architects uit Berlijn, het bureau van Christoph Kohl en Rob Krier dat de opdracht kreeg voor de invulling van het nieuwbouwplan op deze preciaire locatie.

Slot Assumburg heeft sinds 1933 de bestemming jeugdherberg, nadat het al meer dan een eeuw leeg stond. De vijver werd gedempt met afgekeurde bloembollen - zo gaat het verhaal - en vorderingsperiodes in en na de Tweede Wereldoorlog deden voor het landgoed ook niet veel goeds. Vanaf het begin van deze eeuw wordt er echter gewerkt aan het kasteel en de omgeving. Zo zijn de parken en tuinen in barokke glorie hersteld. Voor Christoph Kohl was dat wél een directe en bruikbare referentie. En niet

alleen voor de landschappelijke inrichting van het schiereiland Assumerhof.

Victoriaanse elementen

Het centrale gebouw heeft vijf bouwlagen, de appartementengebouwen op de uiteinden van het plangebied kregen vier bouwlagen, de villa's en halfvrijstaande woningen kregen een royale begane grond hoogte, een verdieping en een kap. Alle gebouwen zijn spiegelsymmetrisch, een verwijzing naar de barok. In de gevels koos de architect echter meer klassieke vormen en materialen. Kohl zocht naar rust en samenhang en vond deze in de Victoriaanse aandoende stijl van composities in twee kleuren bakstenen metselwerk: rood en wit.

Met lijsten, randen, kaders, regels en straffe hoekaccenten kreeg iedere gebouw een eigen identiteit, maar in afgewogen contrast met de panden ernaast. Verschillende woningen voor karaktervolle notabelen, onder het wakend oog van de slotheer. Het plan heeft consistentie gehouden, terwijl hier en daar toch flink is gesleuteld aan de bestemming en het woningaanbod. Het centraal bedachte hotel biedt nu plaats aan tien ruime appartementen. Een aantal vrijstaande villa's is gedeeld. Met deze ingrepen is vrijwel het gehele Assumerhof inmiddels bewoond. En voor degenen die slechts een nachtje in deze klassieke omgeving willen doorbrengen, is er natuurlijk altijd nog het kasteel.

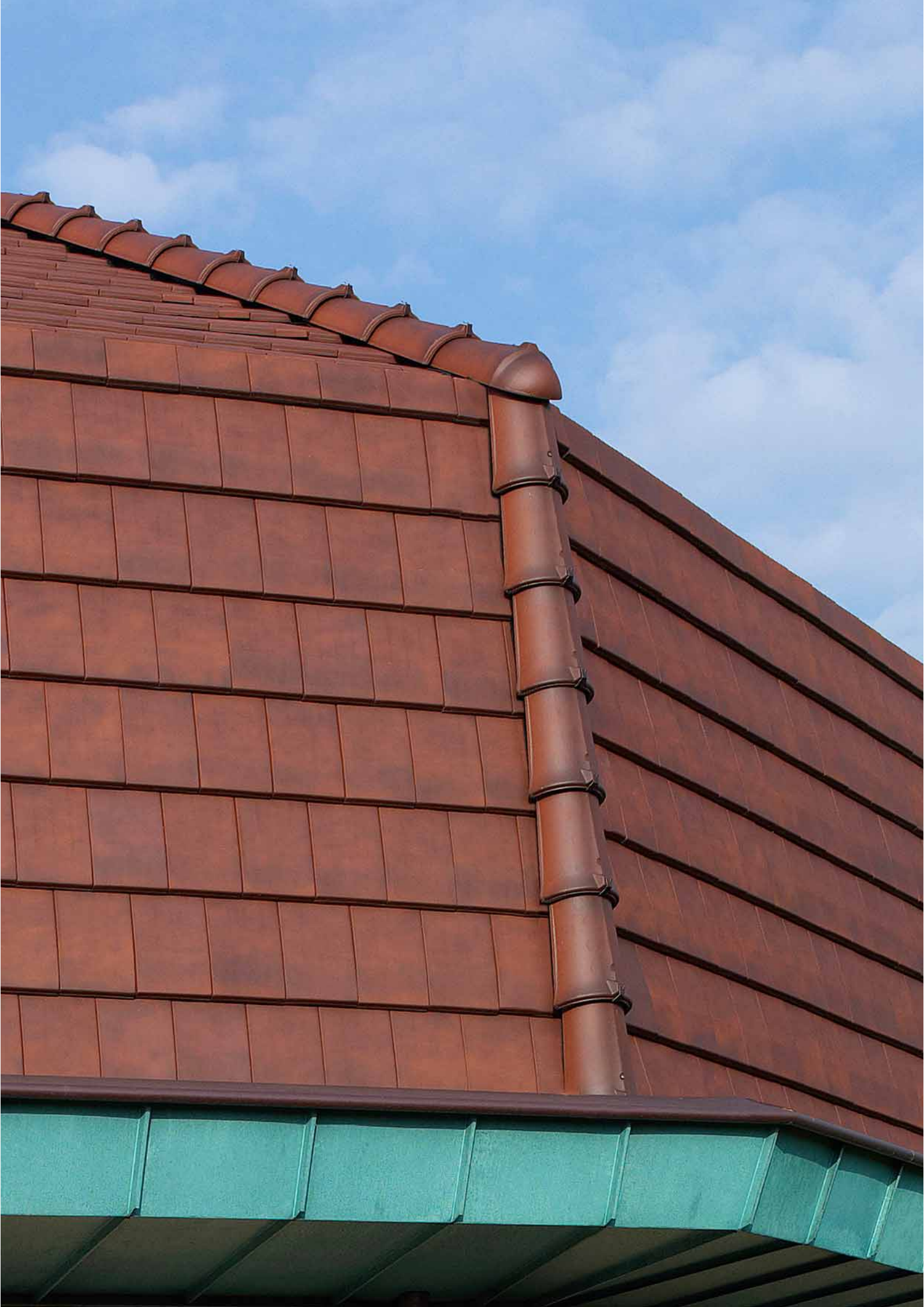
Architectenbureau:

Krier en Kohl architecten, Berlijn (D)

Terca gevelbakstenen:

Dommelrood gereduceerd handvorm, waalformaat - Wit handvorm, waalformaat

Meanderend waddenhuis

De vormentaal en het materiaalgebruik van het nieuwe gemeentehuis van Den Burg op het waddeneiland Texel zijn onmiskenbaar het handschrift van het architectenbureau Alberts & Van Huut. Samen met de bewoners van het eiland ontwikkelde het architectenbureau een relatief laag gebouw met zichtbare referenties naar de omringende natuur en karakteristieke bouwvormen in de omgeving. Voor de gevels met onregelmatige raampartijen en schuine daken werden keramische elementen gebruikt als bekleding. 'Het zijn praktische bouwstenen, natuurlijk en handzaam. Wat is er mooier dan op deze manier te bouwen?', vraagt Max van Huut zich hardop af.

Het in Amsterdam gevestigde bureau Alberts & Van Huut bestaat volgend jaar vijftig jaar en laat in het oeuvre een consistente lijn zien. De natuur is een constante bron van inspiratie voor de gebouwen, zo stelt Van Huut. 'Het meanderen van de wadden en duinen op en rond Texel hebben we in het ontwerp voor het gemeentehuis willen vertalen. De vorm is organisch, sluit aan bij de natuur.' De karakteristieke vorm van de Texelse schaapskooi komt ook terug in het gebouw. Van Huut: 'De traditionele schaapskooi heeft een steile kopgevel, waarbij de daklijn iets terugloopt. De vormgeving van het gemeentehuis roept hiermee duidelijk associaties op.'

Koesteren

'Als je een gemeentehuis mag ontwerpen, vinden wij het belangrijk dat de bevolking meedenkt', begint Max van Huut zijn verhaal over het ontwerpproces van het gemeentehuis in Den Burg, op het waddeneiland Texel. 'Met ons bureau hebben we inmiddels twaalf gemeentehuizen opgeleverd en de ervaring heeft ons geleerd dat een betrokken bevolking het gemeentehuis als "eigen" gaat ervaren wanneer de inspraakronden goed worden aangepakt. "Houden van" is een duur-

zame relatie, daarmee krijgt het gebouw een langere houdbaarheid. Dat proberen we met onze gebouwen te realiseren.' Tijdens de inspraakavonden namen de architecten voldoende materiaal mee om de creativiteit van de bewoners een weg te geven: papier, boetseermateriaal, verf. Van Huut: 'Iedereen drukt zich op een andere manier uit. Sommigen tonen expressie in het gesproken woord, anderen willen tekenen, kleien, schrijven. Dat vinden we belangrijk, dat de dromen en wensen van de bevolking letterlijk een plek krijgen in het ontwerp. Het gebouw wordt van de bevolking', vertelt Van Huut.

Avontuurlijk ontwerp

De plattegrond van het gemeentehuis is een open cirkel, waarbij de entree zich in het midden van de cirkelboog bevindt. Geborgenheid en contact met het omringende landschap, met die twee uitersten hebben de architecten gespeeld. De daklijn is het hoogst bij de kopgevels - analoog aan de Texelse schaapskooi - en in het midden van het gebouw. Daartussen "meandert" het gebouw, zowel met de daklijn als de geleding in de gevel. De meest in het oog springende materialen zijn de bakstenen van het metselwerk in de gevel en de keramische pannen van het dominante dak. 'We werken graag en veel met baksteen', vertelt Max van Huut. 'Het verouderd heel mooi. En natuurlijk is het materiaal makkelijk recyclebaar.'

De relatief kleine formaten van de keramische pannen zijn ook zeer geschikt om afwijkende vormen in de gevels en daken te maken - vrijwel geen vlak is recht of in het lood, geen hoek haaks. 'We willen graag gebouwen maken die onderdeel worden van de omgeving, van de natuur. Daarom maken we nooit rechte gebouwen', stelt Van Huut. 'Als alles voorspelbaar is, houdt de creativiteit op. Een gebouw moet een zoektocht zijn, een avontuur zijn voor de bewoners of gebruikers. En met spannende vormen breng je ook vrolijkheid in het gebouw. Een rivier is toch altijd levendiger dan een kanaal?'

De kleur van het metselwerk is afgestemd op de kleuren van de omringende duinen en wadden. De architecten kozen bordeauxrood voor de kozijnen. 'Het is een mooie tint en warme kleur die goed combineert met de baksteen', stelt Max van Huut. 'Er is een ton sur ton gezocht met de keramische elementen van het dak. De koperen detaillering van de goten maakt het spannend.'

Architectenbureau:

Alberts & Van Huut B.V., Amsterdam

Keramische dakpannen:

Datura rustiek

Ongepolijste schoonheid

Op het terrein van de Willem van der Bergh Stichting in Noordwijk zijn acht kleine gebouwen gerealiseerd voor verschillende vormen van dagbesteding en recreatie voor mensen met een verstandelijke beperking. Berit Ann Roos van Onix tekende voor het ontwerp van het bijzondere project, dat op verschillende manieren de gebruiker centraal stelt. In het prachtige landschap lag het gebruik van natuurlijke materialen voor de hand: drie werden uitgevoerd met een houten gevel, vijf gebouwen kregen een ruwe huid van baksteen.

Opdrachtgever 's Heeren Loo heeft over het hele land voorzieningen voor mensen met een verstandelijke beperking. Onix kreeg de opdracht voor de dagbestedingsfaciliteiten via een selectieprocedure, waarbij toen nog werd uitgegaan van één groter gebouw. Na een aantal ontwerpronden is voor de locatie in Noordwijk uiteindelijk gekozen voor het ontwerp van Berit Ann Roos voor acht verschillende gebouwtjes, verstrooid in het landschap. 'In één keer bedacht en in één keer gerealiseerd!', lacht de architecte. De voor iedereen vrij toegankelijke gebouwtjes fungeren als manege, hooischuur, hondenpension, theeschenkerij, houtbewerkingsstudio, kas, kwekerij en de 'Very Intensive Care werkunit'.

Het terrein is weliswaar groot, maar de gebruikers van de gebouwen hebben meer baat bij het kleinschalige en individuele herkenbaarheid, zo werd geredeneerd. De tactiliteit van de gebouwen onderstreept die gedachte. Vanwege de schaal ogen ze toegankelijk en vriendelijk en door het zorgvuldig gebruik van natuurlijke materialen zijn ze bijna aambaar te noemen. 'We hebben bij de uitwerking vastgehouden aan het credo van wabi sabi: de schoonheid van de imperfectie. Dat geldt ook voor de gebruikers van deze gebouwtjes', stelt Roos.

Ruwe bakstenen

Acht gebouwen in acht verschillende vormen versus één groter gebouw: het lijkt een ongunstige oplossing qua budget en planning. Volgens de architecte is wel degelijk gezocht naar standaardisering en niet alleen met een beperkt palet aan materialen. 'Bepaalde gebouwelementen zijn standaard', vertelt Berit Ann Roos. 'De deuren en kozijnen zijn vrijwel overal hetzelfde. In de detaillering is ook eenheid gezocht.'

De gevels vormen een egaal vlak en alle daken hebben verholten goten. 'Dat is met name gedaan om het volume en de massa naar voren te laten komen. Niets leidt af van de hoofdvorm van de gebouwtjes', aldus Roos.

De ruwe metselwerk vlakken hadden tijdens de uitvoering wel wat begeleiding nodig. Roos: 'De stenen variëren van rode rechte stenen, naar bruine tot helemaal zwarte getrokken exemplaren. We vonden dat helemaal passen bij dit project: rechte muren met hier en daar wat uitsteeksels. Maar het metselen was nog niet eenvoudig: het ging allemaal te keurig. Met de proefmuurtjes van de metselaars kwamen we er niet uit. Met de wanhoop nabij is een collega-architect - die nooit eerder had gemetseld - ons idee gaan proberen te metselen. Het kwartje viel en het reliëf is heel bijzonder: met schaduw en bijvoorbeeld sneeuw krijg je zulke prachtige effecten!'

Architectenbureau:

Onix, Groningen

Terca gevelbakstenen:

Mix: Flamenco vormbak, waalformaat - Flamenco getrokken vormbak, waalformaat

Компания Славдом

www.slav-dom.ru

Контактные данные в г. Москва

Профессиональный шоу-рум «Павелецкая»:

115114, Москва, Павелецкая наб., д. 2, с. 01, оф. 133,
деловой квартал «LoftVille»

**Демо-парк, шоу-рум, офис продаж «Можайское-
МКАД54»:**

121596, Москва, Можайское ш., д. 165, с. 1 (54 км.
МКАД, внешняя сторона, заезд через дублер)

8 (495) 640-51-51

8 (800) 333-51-51

msk@slav-dom.ru

Контактные данные в г. Санкт-Петербург

Профессиональный шоу-рум «Аптекарская»:

197022, Санкт-Петербург, Аптекарская наб., д. 12,
БЦ «Кантемировский»

Демо-парк, шоу-рум, офис продаж «Пискаревский»:

195273, Санкт-Петербург, Пискаревский пр., д. 150,
корп. 2, лит. Н

8 (812) 337-51-51

8 (800) 333-51-51

spb@slav-dom.ru

